

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverksloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for de som har rett til åndsverket. Kopiering i strid med lov eller avtale kan føre til erstatningsansvar og inndragning.

Forfatter: Øystein Brekke
Design / lay-out: Tommy Modøl / Øystein Brekke
Trykk og innbinding: X IDE AS / Bokbinderiet Johnsen AS

Norsk Sjakkforlag Øystein Brekke
Bålettbakken 20, 3340 Åmot
www.sjakkforlag.no
www.sjakkbutikken.no

ISBN 978-82-90779-29-5
September 2022

Boka er gitt ut med støtte fra Gjøvik Sjakklubb.

Forsidefoto øverst: Tidligere verdensmester Anatolij Karpov spiller simultan på Gjøvik gård under sjakk-NM i 1991. Her hilser han på Gjøvik Sjakklubbs leder Arne Vik før partiet deres som endte remis.

Forsidefoto nederst: Lynsjakk i Gjøvik Sjakklubb 2022. Nærmest spiller Jon Even Høiberg Pehrson til venstre mot Mikael Ruud, dernest Sverre Haug mot Daniel Vollheim og Bjørn Petter Kristoffersen mot Jørgen Nordfjæren. (Foto: Philip Keryakes)

Baksidefoto er tatt av Bjørn Berg Johansen.

Innhold

Forord	5
Kapittel 1 1908 – 22: Fra stiftelsesmøtet i 1908 til telefonmatch mot Hamar	7
Kapittel 2 1925 – 29: En glansperiode med Oplandenes krets ved Mjøsa	11
Kapittel 3 1930 – 44: Fra arbeidsledighet til arbeidर्सjakk på Raufoss og Gjøvik	23
Kapittel 4 1945 – 57: Oppstart av klubber i hele distriktet	30
Kapittel 5 1958 – 63: Nundal-epoken i Gjøvik Sjakklubb og livlige sjakkår på Toten	38
Kapittel 6 1964 – 69: Arne Schjønby og veien til junior-NM	49
Kapittel 7 1970 – 75: Blomstringstid på Grand Hotell med mange juniorer og mer deltagelse	58
Kapittel 8 1975 – 79: Juniorer til topps i klubben – og noen flytter ut	72
Kapittel 9 1980 – 82: Endelig kretsmestere for lag og individuelt	83
Kapittel 10 1983 – 85: Et stolt 75-årsjubileum og en aktiv, sterk klubb	94
Kapittel 11 1986 – 88: Et generasjonsskifte da Lars Hjelmås fosset fram	112
Kapittel 12 1989 – 91: Lag i førstedivisjon, barnesjakk og NM-rekord	122
Kapittel 13 1992 – 95: Aktive Hans Olav Lahlum og to NM-finaler	138
Kapittel 14 1996 – 2000: Grand Prix og barnesjakk men stillere år i klubben	152
Kapittel 15 2001 – 07: Internett, hjemmeside og færre medlemmer	159
Kapittel 16 2008 – 15: Et elegant 100-årsjubileum viste klubbens store ressurser	165
Kapittel 17 2015 – 22: Flere turneringer på Gjøvik og en ny juniorgenerasjon	175
Formenn og ledere i Gjøvik Sjakklubb	185
Turneringsvinnere i Gjøvik Sjakklubb	185
Personregister	187

Takk

Mange fortjener takk for ulike små og store bidrag til denne boka gjennom mange år. Jeg har dessverre ikke full oversikt, og takker generelt dere alle.

En ekstra takk likevel til fotografen Morten Hvaal som tok mange flotte bilder under jubileumsfestivalen i 1983 og Nordisk turnering i 1985 og ga oss anledning til å bruke dem fritt til framtidige sjakkpublikasjoner.

En stor takk også til Vegard Steen som heldigvis tok mange bilder både i Gjøvik Sjakklubb og på turneringer fra 1970 til 74 og har stilt hele samlingen til disposisjon.

Blant dem som skaffet gamle fotografier, må jeg få framheve Ellen Mette (Valeur) Wallén i Norrtälje i Sverige,

født på Gjøvik i 1931 (bosatt i Hunndalen) som fikk gjennomført fotoalbum hos flere familiemedlemmer på jakt etter bilder fra riktig epoke av faren Trygve Valeur (1892-1967) som i god konkurranse nok var den fremste av alle distriktets sjakkspillere før krigen. Tre av disse bildene fant veien inn i boka.

Videre takk til Hakon Adler som har lest korrektur enda en gang og til grafikeren Tommy Modøl som gjør at jeg gleder meg til godt samarbeid i sluttspurten på alle sjakkbøker.

Og selvfølgelig takk til styret i Gjøvik Sjakklubb som tok imot utfordringen å bidra til å finansiere denne utgivelsen.

Forord

Det har faktisk gått 50 år siden jeg ble med i Gjøvik Sjakklubb som 15-åring tidlig i 1972. I den gamle festsalen på Grand Hotell opplevde vi hver tirsdag kveld et miljø som var litt magisk ikke minst for oss yngre, og noen av oss ble sjakkspillere for livet. Jeg minnes med glede mange spillere som ble sjakkvenner og venner, enkelte helt fram mot i dag når det nødvendigvis tynnes i rekkene.

Jeg ble tidlig interessert i historien om dette miljøet og husker at klubbens veteran og æresmedlem Harald Hansen (1902-87) fortalte fra han selv kom med på 20-tallet og var med da tidligere verdensmester Emanuel Lasker holdt simultanoppvisning i byen i 1927. Litt av denne historien lot seg møysommelig utdype fra byens aviser på mikrofilm i Gjøvik Bibliotek, og ble artikler i et hefte til klubbens 75 års jubileumsfestival i 1983.

Gjennom arbeidet lærte jeg også i hvilken grad tettstedene Raufoss, Lena og Kapp alle hadde store sjakkklubber både før og etter krigen. Gjøvik Sjakklubb fra 1970-tallet og utover er en slags sammensmelting av disse miljøene i en tid når folk like gjerne setter seg i bilen og kjører til et felles møtested. Så er klubben etter hvert blitt like preget av medlemmer fra Østre og Vestre Toten, og med innslag fra blant annet Søndre og Nordre Land, som fra Gjøvik by og kommune.

Ved Gjøvik Sjakklubbs 100-årsjubileum i 2008 ble det ved siden av en stor sjakkfestival bare tid til et bildeforedrag om historien, på norsk til klubbens jubileumsfest og på engelsk under nyttårsfesten i festivalprogrammet.

Dette er ingen jubileumsbok, men jeg har opplevd interesse for stoffet og har gjennom årene samlet og tatt vare på det jeg kunne om den lokale sjakkhistorien. En gang burde dette bli en bok, og nå skjer det altså.

Historien kan nok aldri bli komplett i noen betydning, blant annet fordi de eneste eksisterende protokollene synes å være for «Gjøvik private Schakkklub» og «Gjøvik Sjakk-klubb» fra 1925 til 28 og for Gjøvik Sjakklubb

fra 1980 til 91. Jeg lånte Gjøvik Sjakklubbs protokoll fra 1955 til 79 til arbeidet med jubileumsheftet Gjøvik Sjakklubb 75 år 1908-83, men denne protokollen virker dessverre å være kommet bort.

Mye informasjon finnes heldigvis i gamle aviser som stadig blir bedre tilgjengelige gjennom søk på Nasjonalbibliotekets nettsider www.nb.no. Dette har blitt et viktig verktøy til denne boka særlig for å lese Gjøvik-avisene og Totens Blad.

Fakta fra nyere tid har blitt det største problemet, når stoff i en forenklet utgave blir lagt på hjemmesider eller Facebook i stedet for (også) å bli tatt vare på mer eksakt i en protokoll eller ringperm pluss sendt melding til lokalavisen(e). Fra vi fikk internett på 90-tallet til nå virker dessverre en god del informasjon rett og slett å ha gått tapt.

Historien om sjakkmiljøet er samtidig en historie om samfunnet og menneskene. Da Gjøviks første sjakkklubb ble stiftet i 1908, hadde innbyggerne verken bil eller telefon. De første lagkampene mot andre klubber ble utkjempet ved at hvert lag utvekslet trekk over en åpen telefonlinje som de fikk låne fra lørdag kveld til søndag morgen. Slik ble det spilt kamp mellom Gjøvik Schakkselskap og Hamar Schakkklub i 1922, mellom klubbene i de tre mjøsbyene i 1926 og mellom Toten og Hamar i 1927, før det snart ble litt mer overkommelig å reise innen distriktene våre.

I dag tar de interesserte fly verden rundt for å delta i sjakkturneringer, eller sitter hjemme med mobiltelefon eller PC og spiller partier med motstandere over hele verden. I en moderne tid med antagelig ekstra stor sjakkinteresse i landet til Magnus Carlsen, har sjakkklubber der medlemmene møtes fysisk på en fast uke-dag til spill og samtaler, fått noen nye utfordringer.

Denne boka handler om mange spennende menneskemøter med sjakkbrett og brikker gjennom over hundre år. Vi har hatt flere store og gjeve arrangementer i nyere tid, men jeg blir nok aller mest

fascinert av de store lokale lagkampene allerede før krigen. For eksempel hvordan klubbene Toten, Gjøvik, Lillehammer og Hamar spilte kretskamper fra 1927 og mønstret 18 spillere fra hver klubb, eller gjerne rekorden da Gjøvik og Raufoss Arbeidersjakkklubber barket sammen søndag 19. mars i 1939 med 24 spillere på hvert lag. Jeg skulle gjerne sett eller hatt bilde av denne kampen med 48 spillere i daværende Folkets Hus i Wergelands gate på Gjøvik, i samme rom der dagens kunder triller handlevognene sine hos REMA 1000, uvitende om tøffe dueller i en svunnen tid.

Slike lagkamper var tydelig godt nok avisstoff med navn på alle spillerne, men stort sett bare med etternavn og kanskje en forbokstav. En detektivoppgave for en bok som denne er å finne ut mer om mange av disse menneskene og ikke minst forsøke å gi mange av dem fullstendige og riktige navn. Det har vært en omfattende skattejakt med mye hyggelig belønning. Enda noen flere slike oppklaringer blir det antagelig når boka har kommet ut.

En enda litt vanskeligere detektivoppgave har vært å få tak i bilder av mer eller mindre hovedpersoner i denne historien. De fleste personbildene fra før 1970 har vært skaffet gjennom de avbildede selv eller familien deres. Flere av disse fotografiene blir dermed offentliggjort for første gang.

Gjennom tidene har mange berømte sjakkspillere besøkt Gjøvik og vist sine kunster, blant andre de tidligere eller kommende verdensmesterne Emanuel Lasker, Boris Spasskij, Anatolij Karpov og Magnus Carlsen. De har en slags hedersplass i boka, men spillet deres – partiene – faller utenfor rammene til en slik lokalpatriotisk sjakkbok. Bare Karpovs parti ute på Gjøvik gård i 1991 mot klubbens daværende leder Arne Vik er med, underkastet noen analyser. De spilte remis.

I denne lokale sjakkhistorien forsøker jeg best mulig å fange mennesker og hendelser i sjakkklubbene på Gjøvik, Kapp, Lena og Raufoss, og berører også sjakkklubber som har eksistert i alle fall på Kolbu, Eina og i Snertingdal.

Det artigste og hyggeligste med å skrive denne boka har vært en ny kontakt med mange sjakkvenner helt fra 70-tallet til i dag, og andre sjakkspillere og familimedlemmer som jeg ikke kjente fra før. Mange sier at de gleder seg til å holde boka i hånda, og jeg håper selvfølgelig at gleden fortsetter enda litt lenger enn det. God lesning!

Øystein Brekke

Fra stiftelsesmøtet i 1908 til telefonmatch mot Hamar

Gjøviks første sjakkklubb ble høytidelig stiftet i et møte fredag 18. september 1908, med tre gode borgere av byen valgt i det første styret. Begivenheten ble behørig omtalt i byens aviser, men deretter fortelles det ikke mer om hvordan det gikk med klubben i de neste årene. Aktiviteter innen foreninger var heller ikke alminnelig avisstoff på den tid.

En omtale av stiftelsesmøtet ble trykket likelydende i byens aviser, i «Gjøviks Blad» mandag 21. september og i «Samhold» og «Vælgeren» tirsdag 22. september, og dermed var det nye kulturtilbudet i byen offentlig kjent.

«I forrige Uge blev der stiftet en Schakklub for Gjøvik og Omegn. Klubbens Formaal er at danne et Foreningspunkt for Dyrkere af Schakspillet, at befordre fremadskridende Indsigt og Færdighed i dette Spil, samt at udbræde Interessen for samme.

Til klubbens Formand valgtes Lendsmandsbetjent Erichsen, til viceformand Ingeniør M. Topp og til Kasserer Lærer Dollis.

Møder besluttedes afholdt 1ste og 3die Mandag i Maanedens. Kontingenten fastsattes til Kr. 2,50 for Spilleaaret 1908-09.

Enhver Schakspiller og andre, som har Interesse af at lære dette ædle Spil, bør melde sig ind i Klubben, hvilket kan ske ved Henvendelse til et af Klubbens Medlemmer.»

En kortversjon av denne kunngjøringen sto deretter i Morgenbladets sjakkspalte søndag 27. september, med stiftelsesdatoen 18. september. Spalten ble redigert av den store pionerskikkelsen i norsk sjakkliv, Svend Elias Vaage, som føyde til sin egen personlige hilsen: «Schakredaktøren ønsker Gjøvik til Lykke med den nye Schakklub og haaber at den maa bidrage til at udbrede Interessen for vort ædle Spil.» I en omtale i Norsk Schakblad 1921 i anledning 50-årsdagen til Vaage ble det initiativrike arbeidet hans for sjakkens utbredelse framhevet, med kommentaren: «Som et eksempel vil vi nevne, at stiftelsen av Gjøvik schakklub blev foranlediget av herr Vaage.»

Gjøvik på starten av 1900-tallet. Kauffeldtgården til venstre.

Kaptein Svend Vaage.

Begivenheten om den nye klubben ble referert i en notis på side 71 i Norsk Skakblad 1908.

Klubbens riktige navn?

Alle kildene forteller at det ble stiftet en klubb «for Gjøvik og Omegn», men navnet står ikke eksakt noen av stedene som forfatteren av denne boka har lest. Jeg har nok selv fortolket kunngjøringene av «en Schakklub

for Gjøvik og Omegn» til navnet «Gjøvik og Omegn Schakklub», som kunne virke rimelig. Men mer sannsynlig het den kanskje bare «Gjøvik Schakklub».

Enhver forening på Gjøvik var den gang naturlig for Gjøvik og omegn, da bygrensen gikk inni byen. Da Gjøvik fikk bystatus i 1861 og ble skilt ut fra Vardal kommune, hadde Gjøvik 626 innbyggere og Vardal 4114. I 1921 ble en mindre del til av Vardal kommune overført til den lille bykommunen, og først i 1964 fikk vi den store kommunesammenslåingen mellom Gjøvik, Vardal, Biri og Snertingdal.

Profilen i det første styret

Tre menn med ulike typer posisjon i byen med omegn sto i spissen for den nye klubben. Formann var den unge lens-

Gjøvik Arbeidersamfund der byens sjakkklubb hadde spilsted, kanskje også fra starten i 1908.

mannsbetjenten Eivind Hilmar Erichsen, viseformann den legendariske fabrikkseier Mathias Topp hos O. Mustad & Søn og kasserer byens kjente lærer Alfred Dollis.

Klubbens første formann, lensmannsbetjent Erichsen, finnes i Folketellingen 1910 for Vardal Herred. Eivind Hilmar Erichsen var født i Horten 17. oktober 1883 og altså knapt 25 år gammel da han ble formann i den nye sjakkklubben. Han står som ugift og bosatt på Nordby i Vardal. Det kan ha vært et gårdsbruk øverst i Vindingstad-området.

Norsk Lysingsblad 20. februar 1929 forteller at «Revisjonchef Eivind Hilmar Erichsen, Bygdøy» og flere i familien var blitt tillatt å anta etternavnet Håve. Sannsynligheten er stor for at dette er samme Eivind Hilmar Erichsen. I Folketellingen 1910 kommer det opp bare én med dette navnet.

Allerede 8. september 1936 har Aftenposten en dødsannonse som forteller at «Min kjære mann og vår far Revisjonchef Eivind Håve døde fra oss i dag. Skøyen, 6. september 1936».

Kassereren i sjakkklubbens første styre, Alfred Dollis, var en kjent Gjøvik-profil. Han var født i Tromsø i 1867 og vokste opp på Sunnmøre, men kom som lærer til Gjøvik skole i 1896 og bodde i byen helt til han døde i 1940. Dollis var gift med Ragnhild Hol (født 1874), datter av buntmaker Hol på Gjøvik. Han blir omtalt som politisk aktiv i Venstre og som en aktiv leilighetsdikter.

Alfred Dollis.

Sjakkspilleren Mathias Topp

Kjendis i Gjøvik Schakklubs første styre var viseformannen Mathias Topp. Han var fabrikkmester, oppfinner og tusenkunstner hos hjørnesteinsbedriften Mustad. I 1877 hadde han fått ferdig sin viktigste oppfinnelse, av fiskekrokmaskinen som gjorde bedriften den gang like utenfor Gjøviks bygrenser til verdens ledende produsent av fiskekroker gjennom over hundre år.

Mathias Topp var nesten 68 år gammel da sjakkklubben ble stiftet, men i full sving i mange år framover. Han var født i Vardal i 1840 og pensjonerte seg fra arbeidet i Mustad-fabrikken først i 1920 da han var 80 år gammel og fikk Kongens fortjenstmedalje i gull. Mathias Topp rakk å fylle 90 år før han døde 26. juni 1930.

I en artikkel om Mathias Topp i Gjøvik Historielags årbok 2020 er lokalhistoriker Terje Paulsberg innom sjakken, etter kontakt med oldebarnet Knut Øivind Topp (født 1937). Mathias Topp spilte mye sjakk på sine eldre dager.

«Han var opptatt av å holde hjernen i form, og spilte gjerne sjakk sammen med andre som var i samme situasjon som han selv, som var blitt enkemann. ... Men enda morsommere syntes han det var å spille med barnebarnet Øivind Topp (min far), forteller Knut Øivind Topp. For han gikk på skolen om morgenen, stakk han gjerne innom bestefaren for å ta et slag sjakk. Også på ettermiddager eller fridager bendte det at Øivind fikk være med da sjakkvennene kom på besøk, og da han lille gutten tok innersvingen på gamlekara, storkoste Mathias seg.»

Den geniale oppfinneren Mathias Topp.

Til herværende bok forteller Knut Øivind Topp at oldefaren Mathias bodde i en stor leilighet i Storgaten 45 oppe i Briskebyen, og her kom både barnebarnet og andre sjakkspillere innom og spilte. Han spilte kanskje mest med Mikkel Jakobsen Gaalaas (1845-1933) som var vaktmester på Gjøvik fengsel.

Barnebarnet Øivind Topp (1910-77) fortalte senere også sønnen at han var den yngste motspilleren – bare 16 år gammel – da Emanuel Lasker holdt simultanoppvisningen sin på Gjøvik i 1927, og Lasker hadde tydelig gjort et stort inntrykk. Øivind Topp ble litt for travel til å delta i sjakk videre. I 1937 startet han sammen med sin bror bilforretningen Topp Auto AS.

Sjakk i familien Mustad

Det har nok blitt spilt sjakk hos Mustad-familien i Vardal og Gjøvik. I alle fall spilte Ole Mustad (1870-1954) sjakk. I Aftenpostens sjakkspalte 27. mars 1904 nevnes O. Mustad blant dem som har løst oppgaver i sjakkspalten. I Norsk Skakblad 1907 står et parti der Norges fremste sjakkspiller på den tiden, Olaf Smedal, vinner med svart mot O. Mustad, spilt i Kristiania 12. april 1907. I Norsk Skakblad finner vi Ole Mustad, Münchener Strasse 9, Dresden som deltager i Bergens

Ole Mustad, sjakkspiller fra Vardal, med døtrene Elsa og Ingeborg i ca 1906.

Schakklubs korrespondanceturnering som startet i 1907. Ole Mustad, den eldste sønnen til fabrikkeier Hans Mustad, hadde i en tid ansvar for Mustads virksomhet i Tyskland.

Sjakk før Gjøvik Schakklub

Vi vet ikke noe sikkert om sjakkspilling i Gjøvik-distriktet før klubben ble stiftet i 1908. Derimot var Hamar Schakklub ganske aktiv fra den ble stiftet 30. januar 1907 og en tid framover. Lillehammer Schakselskap ble stiftet først i 1918.

I Gjøvik-avisene ser vi bare at Edvard Sandvolds møbelfabrikk i byen laget sjakkbord, som i det hele tatt var et ganske mye annonsert produkt i norske aviser fra midt på 1800-tallet. Da Sandvolds møbelfabrikk gikk konkurs, var «Schakborde» blant de mange artiklene som ble auksjonert bort i byens markedsuke, forteller annonser i Gjøviks Blad og Samhold 9. og 11. oktober 1907: «Stor Auktion over nye Møbler».

«Af Gjenstande fremhæves: Borde, smaa og store, Salon-, Blomster, Sy-, Anretnings-, Pibe-, Schak-, Nat- og Skriveborde.»

En seier i Landsturneringen

I en periode når vi ellers ikke vet noe om Gjøvik-sjakkens historie, står plutselig Th. Tangevall fra Gjøvik med en delt klasseseier i Landsturneringen, sjakk-NM i 1919, sammen med Rolf Ødegaard fra Schakklubben av 1911. Turneringen fant sted i Militære Samfunds fasjonable lokaler i Kristiania gjennom en uke i juli, og var det andre året da vinneren i øverste klasse ble kåret som norgesmester.

Enkeltresultatene fra 2.klasse, gruppe B finner vi blant annet i Norsk Schakblad nr. 7-8 1919:

	1	2	3	4	5	6	7	
1-2 Rolf Ødegaard, Sk 1911		1	1	½	½	1	1	5 p.
1-2 Thor Tangevall, Gjøvik	0		1	1	1	1	1	5
3 Eivind Stokkeland, Fredrikstad	0	0		½	1	1	1	3½
4 C.C. Christiansen, CS*	½	0	½		1	0	1	3
5 Harald Fischer, Odin	½	0	0	0		1	1	2½
6 Odd Røst, CS	0	0	0	1	0		1	2
7 Olav Haugom, Sk 1911	0	0	0	0	0	0		0

*Christiania Schakselskab, senere Oslo Schakselskap

Samme nummer av Norsk Schakblad forteller også at Gjøvik var blant klubbene som var representert med delegat til Norsk Schakforbunds kongress samme sted lørdag 5. juli, på kvelden før spillet startet i turneringen.

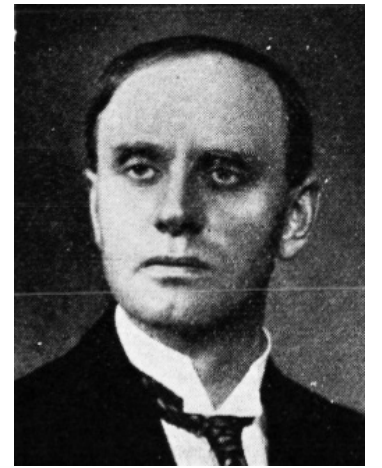
Det kuriøse er at dette skjedde noen måneder før «Gjøvik Schakselskap» ble stiftet, og to år før dette selskapet ble innmeldt i forbundet, som vi beskriver litt senere.

Forbundets protokoll fra stiftelsen i 1914 ser ikke ut til å inneholde informasjon om noen tidligere klubb innmeldt fra Gjøvik, så muligens har Tangevall fått delta både på kongressen og i turneringen fra et såpass tynt grunnlag som en planlagt oppstart av klubb på Gjøvik med innmelding. Det var jo også krevende tider med spanskesyken i landet fra 1918 til 20.

Lektor Tangevall på Gjøvik

Thor Tangevall hadde kommet til Gjøvik i 1917, da han ble ansatt som lærer på Gjøvik kommunale høiere almenkskole, med engelsk hovedfag og tysk og historie bifag, som det het. Han ble ansatt som «overlærer» som senere skiftet navn til lektor, og skolen skiftet også navn til blant annet Gjøvik gymnas.

Tangevall var født i Bamble i 1890 og bodde på Gjøvik fra 1917 til han døde i 1955. Under studieårene sine fra 1911 ble han medlem i Christiania Schakselskab og fikk nok gode lærdommer i sjakk. Aftenpostens sjakkspalte 1. juli 1916 forteller at Tangevall var premiært i en blandingsturnering 1915-16 som best i 2.klasse, mens den senere norgesmesteren H.G. Hansen ble premiært i 1.klasse og E. Lund i 3.klasse.

Thor Tangevall, klassevinner for Gjøvik i Landsturneringen i 1919.

Thor Tangevall ble naturlig nok en ledende spiller i klubbens første glansperiode fra 1926.

Melding om Gjøvik Schakselskap

Denne historien viser at Gjøviks sjakkklubb i noen perioder før 1955 kom og gikk og dermed ble stiftet eller gjenstiftet flere ganger. Et brev sendt 11. februar 1920 fra Hj. Seeberg på Gjøvik til Christiania Schakselskab opplyste at de nettopp hadde stiftet «Gjøvik Schakselskap» og ba om å få tilsendt lovene til selskapet som hjelp til å utarbeide egne lover. Brevet lyder slik:

Gjøvik, 11/2 20

Til Kristiania Schakselskap!

Da vi netop har stiftet Gjøvik Schakselskap og skal utarbeide love for selskapet tillater jeg mig herved at anmode Deres ærede selskap om at overlate os et eksemplar av Deres lover saa vi kan ha lidt at rette os etter da ingen av os har været medlem av noget schakselskap før.

Samtidig vil jeg anmode Dem om at tegne mig som abonnent paa Norsk Schakblad. Skal sende kontingenten saa snart jeg faar rede paa hvor meget det er.

Avventende Deres ærede svar tegner

Ærbødigt

Hj. Seeberg

Adr. Tordenskjoldsgate Gjøvik

Brevet er deretter påført: «Oversendes hr. Lifeldt! 17/2 20 Venligst Erdmann»

Arthur Lifeldt var sekretær i Norsk Schakforbund, og Ferdinand Erdmann var formann i Christiania Schakselskab, stiftet i 1884, som endret navnet til Oslo Schakselskap fra starten av 1926.

Når det står at Gjøvik Schakselskap «netop» er stiftet, har det vel skjedd i starten av 1920 eller eventuelt på høsten 1919.

Det opplyses at ingen av medlemmene hadde vært medlem i noen sjakkklubb før. Dette bekrefter inntrykket av at klubben i 1908 trolig ikke fikk noe langt liv.

Brevskriveren Hj. Seeberg, etter alt å dømme formann i klubben, må være møbelsnekkeren Hjalmar Seeberg som var født i 1893. Ifølge slekssiden på geni.com flyttet Seeberg

i en periode til Lillehammer der døtrene Anne Lise ble født i 1931 og Reidun i 1932. Hjalmar Seeberg døde i 1977 og ble begravet på Gjøvik 24. juni, viser nettsiden disnorge.no. Reidun kan ikke huske at faren var med på sjakk, så han var sannsynligvis bare i Gjøvik Schakkklub tidlig på 1920-tallet.

Derimot var broren Asbjørn Seeberg med å stifte Gjøvik Bridgeklubb. Hjalmar Seeberg var på sin side med å stifte Gjøvik snekkerforening der han senere ble æresmedlem.

Innmeldt til forbundet i 1921

Det neste kjente livstegnet fra Gjøvik Schakselskap er et brev datert 26. april 1921 med innmelding av klubben til forbundet med 15 medlemmer. Også dette brevet finnes fortsatt i forbundets brevprotokoll for disse årene.

Brevet forteller om klubbens bestrebelser i denne perioden, at det var stor interesse med 30 medlemmer da klubben startet opp og at interessen dessverre hadde dabbet betydelig av. Brevskriveren denne gang var klubbens sekretær Sverre Christiansen, som også kom aktivt med i en periode etter at klubben igjen ble startet opp før jul i 1925, som neste kapit- tel forteller om. Her er teksten i innmeldingsbrevet:

Gjøvik, 26te april 1921

*Norsk Schakforbund
v/ Hr Jakob Norseth
Bergen*

Vi har mottat Deres brev av 2den april med anmodning til vor klub om at melde denne inn i norsk schakforbund.

Vi kan nu meddele Dem at klubben paa møte 7de april besluttet at indtræ i forbundet. Medlemsantallet er 15, og kontingenten for 1921, Kr. 15 sendes pr. postanvisning.

Grunden til at klubben ikke tidligere er indtraadt der er den, at vi har trodd klubben skulde dø hen.

Da vi stiftet vor klub saa det ut til at det var ganske stor interesse for en schakklub her, vi hadde ca. 30 medl. og det var ogsaa noksaa bra fremmøte den første sesong, mens sidste vinter har det været rent daarlig, som regel har det været en 5-6 tilstede paa møterne, og vi som fik det istand var nær ved at opgi det hele. Vi vet at det er mange schakspillere her og tildels meget gode spillere, men det er bare vanskelig at faa dem med. Paa generalforsamlingen i f.m., som i parentes bemærket var besøkt av 5 medl., blev det imidlertid bestemt at vi fra høsten av skal gjøre et nyt forsøk paa at faa liv i klubben. Vi 6 som har mødt frem i det senere vil

Hjalmar Seeberg, formann i sjakkklubben i en periode fra 1920.

fortsatte at ha møter denne sesong ut, og det var vi som besluttet at melde klubben ind i forbundet. De 15 medlemmer har vi jo ikke nu, men vi haaper at faa purret frem saa mange naar vi begynder igjen til høsten.

*Ærbødigst for Gjøvik schakselskap
Sverre Christiansen, p.t. sekr.*

En telefonmatch mot Hamar

I neste sesong melder i alle fall lokalavisene på Gjøvik om en telefonmatch som ble spilt mot Hamar Schakkklub på natten til søndag 5. mars 1922. Tidlig på 1900-tallet ble lagkamper mellom sjakkklubber i Norge gjerne spilt på denne måten når det ikke var en direkte jernbaneforbindelse mellom klubbene. Klubbene avtalte i flere tilfeller å få bruke en rimelig åpen telefonlinje fra en gang lørdag kveld og til søndag morgen.

Denne matchen mellom Hamar og Gjøvik foregikk sikkert som vanlig var med ett hvitt og ett svart parti til hver klubb, og så stilte klubbene en ansvarlig spillfører for hvert av partiene, med kanskje en liten gruppe rådgivere. Så ble de valgte svarttrekkene antagelig meddelt til en med ansvar for telefonforbindelsen.

Lokalavisene «Vestopland» og «Gjøviks Blad & Samhold» hadde fredag 2. mars denne notisen: «Gjøvik Schakselskap avholder en Telefonmatch med Hamar Schakkklub Lørdag Nat. Der spilles to Partier med et hvit Parti for hver.»

Deretter meldte avisene onsdag 8. mars at det ene partiet ble vunnet av Hamar Schakkklub mens det andre ikke ble spilt ferdig og fortsettes spilt per korrespondanse, det som vi i Norge senere kalte postsjakk.

I Hamar Schakklubs 25-års jubileumsberetning 1907-32 leser vi at dette andre partiet i 1922 endte med remis. Hamar vant dermed matchen med 1½ poeng mot ½. Dette resultatet var nok greit også sett fra Gjøviks side, da Hamar Schakkklub hadde flere kjente gode spillere og hadde rukket å få erfaring med lagmatcher som de alle vant mot både Lillehammer, Elverum og tidligere også Moss.

Slutt i løpet av 1922

Det siste livstegnet fra Gjøvik Schakselskap er et brev i sjakkforbundets brevperm datert 12. januar 1923, som svar på en påminnelse sendt fra forbundets sekretær Arthur Lifeldt om betaling av kontingenten for 1922. Sekretæren i «forhenværende Gjøvik Schakselskap», Sverre Christiansen kom med denne sørgelige meldingen:

«Jeg maa i den anledning desværre meddele Dem at Gjøvik schakselskap maa betraktes som opløst. Interessen i det forløpne aar har været saa minimal, at vi 3-4 stk. som har holdt det gaaende, nu har opgitt som haapløst at holde en klubb i gang.»

Bare noen måneder etter matchen mot Hamar Schakkklub kastet altså ressurspersonene i Gjøvik Schakselskap inn håndkleet. I omtrent tre år var det nå neppe noen sjakkklubb i byen, inntil et nytt initiativ på høsten 1925.

Klubbens sekretær Sverre Christiansen (1893-1959) ble med også i den nye klubben på Gjøvik senere på 1920-tallet, men ikke lenger enn det, ser det ut til. Han var ansatt på Mustad fabrikk gjennom livet og engasjerte seg som tillitsvalgt. I Opland Arbeiderblad står han allerede i 1925 som valgt til sekretær i Brusveen jern- og metallarbeiderforening. Etter hvert ble han valgt inn i bystyret for Arbeiderpartiet og i 1945 til Gjøviks varaordfører.

En glansperiode med Oplandenes krets ved Mjøsa

Sjakklivet på Gjøvik og Toten opplevde en blomstrende periode fra 1926 til 29, med stor deltagelse og et forbausende bra sportslig nivå. Det startet med at Gjøvik uventet beseiret de mer etablerte klubbene på Hamar og Lillehammer i en triangelmatch i 1926 og kulminerte med at Gjøvik vant kretsmesterskapet i A-klassen i 1928 foran Hamar, Lillehammer og Toten.

Flerе heldige omstendigheter bidro til at disse årene ble det vi må kalle en glansperiode for sjakklivet rundt Mjøsa og ikke minst på Gjøvik og Toten som hadde ganske ferske sjakkmiljøer. Først av alt ble det startet opp igjen en klubb på Gjøvik, omtrent samtidig som noen også startet klubb på Østre Toten. Begge miljøene hadde enkelte erfarne, gode spillere som hadde flyttet til distriktet og høynet nivået rundt seg.

En ny privat sjakkklubb

På Gjøvik møttes ni karer torsdag 26. november 1925 i Gjøvik Arbeidersamfunds lesesal for å danne en sjakkklubb som de ga det lite ambisiøse navnet «Gjøvik private schakkklubb». Initiativtakeren Reidar Hoff ble valgt til formann, og de åtte andre deltagerne var slik de ble innført i protokollen: J. Sæther, Kr. Heistad, Osv. Onsrud, N. Knapp, Aa. Fjeld, Kr. Lie og K. Vaaler. Aa. Fjeld ble valgt til kasserer og Kr. Lie til sekretær.

Et medlemsmøte 17. desember 1925 vedtok enstemmig forslaget til lover som styret hadde utarbeidet. Den første paragrafen skisserte vakre, men beskjedne formål for klubben: «Gjøvik private schakkklubb har til formål ved vennskabelige sammenkomster å opelske det kongelige schakspill.» Paragraf 2 presiserte videre at «Adgang til å bli medlem har kun medlemmer av Gjøvik Arbeidersamfund.» Medlemsmøtet for jul besluttet videre å gå til innkjøp av en sjakkbok og å kjøpe inn et sett brikker og brett.

Navneskifte og nye medlemmer

Den private sjakkklubben kunne neppe dekke behovene til de mest interesserte sjakkspillerne i Gjøvik og omegn, og neste melding i protokollen er at et møte 11. mars 1926 vedtok å forandre navnet fra Gjøvik private schakkklubb til Gjøvik sjakk-klubb, som det står. «Sjakk» var i 1926 en litt nymotens skrivemåte for navnet på spillet vårt, og ble i de neste årene brukt vekselvis med det alminnelig rådende «schak».

Dernest: «Videre besluttet å ta imot innbydelse fra Hamar sjakk-klubb om å delta i triangelmatch Hamar-Gjøvik-Lillehammer. Mange nye medlemmer meldte seg inn i klubben.»

Denne initiativet fra Hamar var en neste og avgjørende heldig omstendighet som fikk fart på sakene, og utløste et potensiale som lå der med flere kyndige sjakkspillere i byen.

Flerе detaljer om den kommende glansperioden er bevart takket være at klubbens protokoll for årene fra høsten 1925 til sommeren 1928 kom til rette igjen i 1998 og ligger som en

viktig kilde pent ved siden av denne bokas forfatter. I tillegg fattet lokalavisene interesse for flere av de nye begivenhetene på sjakkens område.

Sensasjonell seier i triangelmatch

Tilsynelatende som lyn fra klar himmel ble det fra mars til mai 1926 gjennomført en sjakkmatch mellom mjøsbyene Hamar, Gjøvik og Lillehammer som fikk god oppmerksomhet i lokalpressen. Kampen var noe helt nytt, og ble holdt i samarbeid med lokalavisene Hamar Stiftstidende, Vestopland og Gudbrandsdølen. Sølvpokalen som lagene kjempet om, var oppsatt av Hamar Stiftstidende.

Hamar Schakkklub sendte ut regler for kampen, som ble referert på møte i Gjøvik Sjakk-klubb tirsdag 16. mars. Hver klubb skulle spille ett hvitt og ett svart parti mot hver av de andre, og det skulle til hvert parti oppnevnes fire spillere med én ansvarlig spillfører. Allerede klokka 9 på kvelden lørdag 20. mars – ni dager etter at Gjøvik-klubben skiftet navn og fikk inn nye medlemmer – startet triangelmatchen opp med de første 15 trekkene som ble spilt per telefon i løpet av seks timer til klokka 3 på natta. Betenknings- tid var fastsatt til 4 timer på 15 trekk.

Etter de første 15 trekkene var reglene slik at hvit skulle avlevere sitt 16. trekk per telefon innen mandag 22. mars klokka 9 på formiddagen, og så ett og ett trekk i løpet av 24 timer, unntatt søn- og helligdager.

Nye trekk ble kunngjort hver mandag i de tre avisene utover

våren. Etter 32-33 trekk var det blitt 10. mai, og partene ble enige om å fullføre partiene per telefon natt til 30. mai.

Gjøviks lagoppstillinger omfattet sju spillere som var blant de ni som hadde dannet den private sjakkklubben før jul, mens ni spillere – derav alle de fire ansvarlige spillere – var hentet blant nye medlemmer.

Hamar Schakkklub var å regne som klare favoritter, men lagene deres fikk uventet store problemer mot Gjøvik. Enden på visa ble at Gjøvik overraskende vant 2-0 mot Hamar og

1925 - 29

Kapittel 2

Sølvpokalen som Gjøvik vant i triangelmatchen i 1926.